

правом слов'янських та західноєвропейських народів. Зокрема, він співвідносив устрій слов'янських та німецьких народів періоду середньовіччя як різні види, але одного роду; знаходив (хоч лише за формою) спільності між суспільним устроєм слов'ян та давньо-класичних суспільств Європи; вказував на первісну близькість римського та слов'янського державного ладу (Владимирский-Буданов М. Ф. Неизданные законы юго-западных славян. 1881, с.115; Немецкое право в Польше и Литве. 1868, с.301). Оригінальними є роздуми історика щодо необхідності пошуків спільних рис права давньоруського та деяких азійських народів. Так, він надавав важливого значення опублікуванню давнього монголо-калмицького статуту стягнень, адже єдність людської природи, на його думку, є особливо помітною у сфері права.

Таким чином, із сказаного можна зробити наступні висновки:

1. Вчені активно займались порівняльним вивченням історії слов'янського права; у просторовому вимірі цей напрям дослідження обмежувався слов'янським світом, а у часовому – періодом середньовіччя.

2. Разом з тим, вчені з метою виявлення універсальних рис правового розвитку різних народів намагались розширити просторовий та часовий ареал порівняльно-історичних досліджень. Тому вони вивчали німецьке, римське право (М. Ф. Владимирский-Буданов), право кавказьких горців (Ф.І. Леонтович), монгольське право. Мета дослідження закономірно зумовлювала розширення не тільки просторових меж, але й часових: саме тому вчені здійснювали пошук аналогій у правовому устрої індоєвропейських народів первісного періоду.

Зубенко Г. В.

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
доцент кафедри конституційного, міжнародного та муніципального права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Бродникова Т. О., Джумасва К. Б.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ РІШЕНЬ ТА ПОСТАНОВ ЄСПЛ

Одна з проблем, що перешкоджає належному застосуванню Конвенції та практики Європейського суду – обмеженість доступу суддів до рішень Європейського суду щодо України та щодо інших держав (Доповідь голови ВАСУ Пасенюка О. М. на Міжнародній конференції «Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини у правовій системі України» // http://www.vasu.gov.ua/ua/imp_sub.html?m=publications&t=rec&id=1864). Ця обмеженість викликана передусім відсутністю офіційного перекладу українською мовою всіх рішень та постанов ЄСПЛ.

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-IV, суди повинні використовувати офіційний переклад рішення Суду, надрукований в офіційному виданні, або, при відсутності перекладу, – оригінальний текст. Однак на сьогоднішній день немає інформації про стан забезпечення судів, як і юристів, офіційними перекладами рішень Суду» (Гончарук Л., Литвінець Л. Применение решений Европейского суда по правам человека в судебной практике: проблемы интерпретации // http://www.prostopravo.com.ua/klub_yuristov/yuridicheskiy_rynok/stati/primenenie_resheniy_evropeyskogo_suda_po_pravam_cheloveka_v_sudebnoy_praktike_problemy_interpretatsii).

Отже, у цьому питанні значною є мовна проблема. Тобто практика ЄСПЛ хоча й доступна в рамках офіційної електронної бази Суду HUDOC, але тільки на двох офіційних мовах Ради Європи: англійській та французькій.

У своєму виступі на Першій міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України» 1 липня 2011 р. голова Європейського суду з прав людини Жан-Поль Коста заявив, що найближчим часом кількість мов електронної бази HUDOC збільшиться, але не визначив, якими мовами та в які строки. Можна припустити, що це будуть так звані робочі мови Ради Європи: італійська, німецька і російська.

Загальновідомо, що в Європейському Союзі правові акти (у тому числі рішення Люксембурзького Суду) перекладаються на 23 офіційні мови. Отже, інші держави (не члени ЄС), скоріш за все (як і тепер), повинні будуть здійснювати офіційні переклади за рахунок своїх державних коштів та забезпечити до них доступ для всіх зацікавлених осіб. Українське законодавство не вимагає від кандидатів у судді обов'язкового знання офіційних мов Ради Європи. Україна є членом Ради Європи з 1995 р. Міністерство юстиції України здійснює офіційний переклад тільки тих рішень ЄСПЛ, що прийняті проти України.

Використання практики ЄСПЛ в рамках української правової системи було б ефективнішим за умов існування спеціальних тематичних збірників, що акумулюють практику Суду (Анцупова Т. О. Проблеми застосування практики Європейського Суду з прав людини в правовій системі України (аналітичний огляд роботи міжнародної конференції) <https://docs.google.com/document/d/1zzxMI5xmQV4dsL5tzsGIZAcA1clwFMD0RMZLhi5tUjg/edit?pli=1>). Сергій Ківалов пропонує систематизувати рішення Європейського суду з прав людини, переводити їх і створювати національні бази даних, щоб у представників судових органів та органів влади країн-членів була можливість ознайомитися з ними і використовувати у своїй повсякденній роботі (Червоненко В. Рецепт «покращення» Європейського суда от Кивалова // <http://glavcom.ua/articles/9173.html>). На нашу думку,

доцільно створити сайт вільного доступу з офіційними перекладами постанов Європейського суду.

Визначення поняття «офіційний переклад» щодо рішень Європейського суду в чинному законодавстві немає. Проте у Порядку здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України українською мовою від 17.03. 2006 № 353 визначено: «Поняття «офіційний переклад» означає автентичний виклад українською мовою багатостороннього міжнародного договору України, складеного мовою, іншою, ніж українська». Відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 № 1906-IV та зазначеного Порядку, підготовку і засвідчення зазначених перекладів здійснює Міністерство закордонних справ України.

Таким чином, статус офіційного перекладу передбачає відповідність двом вимогам: змістовій – автентичність, та формальній – засвідчення уповноваженим державою суб'єктом. Саме така конструкція відображена у Законі України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: «Автентичність перекладу повних текстів Рішень засвідчується Органом представництва» – Міністерством юстиції України. Відповідно, підготовку офіційних перекладів рішень Європейського суду здійснює цей орган через Державний департамент з питань адаптації законодавства.

Інститут офіційного перекладу передбачений тільки для рішень у справах проти України, що логічно, оскільки, по-перше, точність відтворення обставин справи, власних найменувань, цитат з процесуальних документів тощо Мініюст може забезпечити на основі первісних документів тільки в «українських» справах, а по-друге, переклад резолютивної частини рішення виконує функцію виконавчого документа для виплати присудженої Європейським судом справедливої сатисфакції, а переклад рішення в цілому використовується для вжиття державою заходів як загального, так і індивідуального характеру – в контексті останнього офіційний переклад особливо важливий для перегляду Верховним Судом справи за винятковими обставинами у зв'язку з констатацією порушення Європейським судом з прав людини.

Що стосується перекладу, склалася практика його подачі в суд з нотаріально завіреним підтвердженням його правильності перекладачем, з наданням останнім документів, що засвідчують їх кваліфікацію, або ж засвідчення перекладу спеціалізованої перекладацької фірмою (Мамченко Н. На чьих ошибках учиться местным судам? № 94, 12 стр., 11 июля 2011 <http://sud.ua/newspaper/2011/07/11/38025-na-chih-oshibkah-ychitsya-mestnim-sydam/print>).

Отже, належний переклад, сприяючи розв'язанню проблеми доступу суддів до рішень ЄСПЛ, сприятиме більш ефективному застосуванню практики Європейського суду.